

Hubert Mazur; Archiwum Państwowe w Kielcach

Inwentarz Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Kielcach z 1853 roku

Dzieje Kielc doczekały się już wprawdzie wielu opracowań, lecz niektóre aspekty historii miasta wciąż wymagają pogłębionych badań naukowych. Uwaga to dotyczy między innymi historii parafii ewangelicko-augsburskiej w Kielcach¹. Pewien przełom w tej materii przyniosła sesja naukowa *Z dziejów i tradycji ewangelików kieleckich* zorganizowana w grudniu 2010 r. w Muzeum Historii Kielc². Udział piszącego te słowa w wymienionej wyżej konferencji, poprzedzony kwerendą w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach stał się impulsem do podjęcia wspomnianej tematyki w wymierza archiwoznawczym³. Przyniosło to plon w postaci edycji kilku źródeł do dziejów parafii ewangelicko-augsburskiej w Kielcach znajdujących się w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach⁴.

Choć region między Wisłą a Pilicą to obszar o bardzo bogatej przeszłości reformacyjnej (w okresie wczesnonowożytnym istniały tu znaczące ośrodki protestantyzmu, m.in. Raków, Pińczów, Chęciny, Książ Wielki)⁵, to ewangelicy w Kielcach pojawili się stosunkowo późno, bo dopiero w połowie XVIII w. Nie dziwi to wobec faktu, że aż do progu epoki porozbiorowej Kielce stanowiły własność biskupów krakowskich, którzy niechętnie widzieli w swych majątkach innowierców. Pierwsi luteranie w Kielcach to przede wszystkim cudzoziemcy, specjaliści pracujący w Zakładach Białogońskich, profesorowie Szkoły Akademicko-Górnictwej w Kielcach, urzędnicy zatrudnieni w Głównej Dyrekcji Górniczej oraz rzemieślnicy⁶. Ewangelicy jako osadnicy rolni pojawiali się także na

1 Problematyką tą zajmowała się dotąd tylko K. Ciszewska, *Ewangelicy w Kielcach w XIX wieku*, Kielce 1998 (praca magisterka napisana pod kierunkiem prof. J. Szczepańskiego, której maszynopis znajduje się w Archiwum Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach).

2 Jej pokłosiem jest publikacja *Z tradycji i dziejów ewangelików kieleckich. Studia pod redakcją Jarosława Kłaczka*, Kielce 2011.

3 H. Mazur, *Źródła do dziejów Kościołów ewangelickich w zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach*, w: *Z tradycji i dziejów...*, s. 161–189.

4 Tenże, *Początki parafii ewangelicko-augsburskiej w Kielcach – wybór źródeł*, w: *Z tradycji i dziejów...*, s. 139–160.

5 Szerzej zob. m. in. H. Barycz, *U kolebki małopolskiego ruchu reformacyjnego*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” 1956, R. 1, s. 18–20; W. Urban, *Reformacja w życiu wsi małopolskiej*, „Kieleckie Studia Historyczne” 1976, t. 1; tenże *Z dziejów reformacji w Radomsku*, „Biuletyn Kwartalny Radomskiego Towarzystwa Naukowego” 1966, z. 2; tenże, *Epizod reformacyjny*, Kraków 1988; J. Wijaczka, *Protestantyzm w regionie świętokrzyskim w XVI-XVII wieku (ze szczególnym uwzględnieniem powiatu radomskiego)*, w: *Ewangelicy w Radomiu i regionie (XVI-XX w.)*, Studia i materiały, red. J. Kłaczka, Radom 2007, s. 12–31; W. Kriegseisen, *Zbór kalwiński w Sielcu koło Staszowa*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” 1990, R. 35, s. 155–178; T. Stegner, *Ewangelicy guberni kieleckiej w strukturach Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego i Ewangelicko-Reformowanego w Królestwie Polskim*, w: *Z tradycji i dziejów...*, s. 17–19; W. Caban, B. Szabat, *Szkolnictwo ewangelickie na Kielecczyźnie w latach 1815–1915*, „Kieleckie Studia Historyczne” 1993, t. 11, s. 105–121.

6 J. Szczepański, *Modernizacja górnictwa i hutnictwa w Królestwie Polskim w I połowie XIX w. Rola specjalistów niemieckich i brytyjskich*, Kielce 1997; T. Stegner, *Ewangelicy guberni kieleckiej...*, s. 17–19.

wsi, w tym przede wszystkim w należących do rodziny Dobieckich dobrach Łopuszno⁷. Postępująca kolonizacja niemiecka o charakterze rolnym i przemysłowym oznaczała wzrost liczby ewangelików, którzy już w 1820 r. rozpoczęli starania o utworzenie w Kielcach parafii ewangelicko-augsburskiej i budowę świątyni tegoż wyznania. Pierwotnie na kościół ewangelicki zamierzano przeznaczyć magazyn górniczy przy pałacu biskupim. Do erekcji parafii wówczas nie doszło, zapewne w związku z przeniesieniem do Warszawy Głównej Dyrekcji Górniczej w 1829 r. i odpływem z Kielc znacznej grupy ewangelików. W latach trzydziestych XIX w. nabożeństwa ewangelickie odbywały się w pomieszczeniach pałacu biskupów krakowskich, a opiekę duszpasterską nad kieleckimi luteranami sprawowali pastory z Radomia i Tomaszowa. W 1829 r. Generalny Konsystorz w Warszawie powołał Kolegium Kościelne, które miało zająć się przygotowaniem do erygowania parafii w Kielcach. Oficjalny wniosek o utworzenie parafii sformułowany został w 1833 r. Dwa lata później erygowano w Kielcach parafię ewangelicko-augsburską. W tym samym roku przystąpiono do budowy kościoła przy ulicy Konstantego⁸. Świątynię wzniesiono w stylu klasycystycznym według projektu inżyniera wojewódzkiego Karola Meyzera (1797–1837), który jako ewangelik i członek dozoru kościelnego niezwykle aktywnie angażował się w sprawę budowy kościoła⁹. Prace budowlane zakończono zapewne w 1837 r., skoro wówczas budynek został uroczyście poświęcony¹⁰. Prawdopodobnie około połowy XIX w. założono w Kielcach osobny cmentarz ewangelicki. Do tej pory zmarłych luteranów grzebano na wydzielonych kwaterach cmentarza katolickiego (obecnie Cmentarza Starego)¹¹. Od lat pięćdziesiątych XIX stulecia parafii ewangelicko-augsburskiej podlegały filiały w Pilicy i Przedborzu¹². Dodać wypada, że pomyślny okres dla protestantów w Kielcach przerwała I wojna światowa. W 1915 r. Rosjanie rozpoczęli akcję wysiedlania ludności niemieckiej w głąb Rosji, co spowodowało gwałtowny spadek liczby ewangelików w parafii kieleckiej¹³. Ponownie społeczność luterkańska zmniejszyła się znacznie po drugiej wojnie światowej. W samych Kielcach mieszkało 21 osób tego wyznania, którzy nie byli w stanie sprostać utrzymaniu parafii, w związku z czym w latach sześćdziesiątych XX w. kościół ewangelicko-augsburski w Kielcach został wynajęty parafii polskokatolickiej. Decyzją Konsystorza Ewangelicko-Augsburskiego z 1968 r. zlikwidowano filiał w Pilicy, a parafię kielecką przemianowano na stację kaznodziejską parafii ewangelicko-augsburskiej w Radomiu¹⁴.

7 Tamże; I. Bożyk, *Koloniści-ewangelicy na wsi kieleckiej w I połowie XIX w. na przykładzie dóbr Łopuszno*, w: *Z tradycji i dziejów...*, s. 79–100.

8 T. Stegner, *Protestanci na terenie guberni radomskiej i kieleckiej w XIX i na początku XX wieku*, „Studia Kieleckie” 1995, Seria Historyczna, 1, s. 15–17; tenże, *Ewangelicy guberni kieleckiej...*, s. 20, 21; Z. Guldón, A. Massalski, *Historia Kielc do roku 1945*, Kielce 2000, s. 133, 163, 170; J. Piwek, *Kielce w latach 1816–1866. Ludność i gospodarka*, Ostrowiec Świętokrzyski 2005, s. 58–61.

9 A. Oborny, *Znani kieleccy ewangelicy*, w: *Z tradycji i dziejów...*, s. 65–68; J. Szczepański, *Kielecki Słownik Biograficzny. Architekci i Budowniczowie. Materiały*, Warszawa–Kraków 1990, s. 94–98.

10 Archiwum Państwowe w Kielcach, Fabryka Pomp w Białogonie, sygn. 9, k. 13, 17v; Z. Guldón, A. Massalski, *Historia Kielc...*, s. 163. Z kolei T. Stegner, (*Protestanci na terenie...*, s. 17) jest zdania, że świątynię ewangelicką w Kielcach poświęcono i oddano do użytku w 1840 r.

11 U. Oettingen, *Cmentarz ewangelicki w Kielcach*, w: *Z tradycji i dziejów...*, s. 101–138.

12 T. Stegner, *Ewangelicy guberni kieleckiej...*, s. 23; H. Błażkiewicz, *Parafia Pilica w latach niewoli narodowej*, „Nasza Przyszłość” 1983, t. 59, s. 257, 258.

13 T. Stegner, *Protestanci...*, s. 19, 20.

14 J. Klaczkow, *Historia parafii ewangelicko-augsburskiej w Radomiu*, Toruń 2005, s. 78, 80, 85.

Przedmiotem wydawnictwa jest inwentarz parafii ewangelicko-augsburskiej w Kielcach sporządzony w 1853 r. Źródła tego typu mają nieocenioną wartość poznawczą dla poznania dziejów kościołów. Szczególne znaczenie inwentarze mają dla badań na dziejami kultury materialnej i historią sztuki, ale rzucają także światło na poznanie sytuacji ekonomicznej parafii. Dodać warto, że w Archiwum Państwowym w Kielcach zachowały się trzy inwentarze parafii ewangelicko-augsburskiej w Kielcach z 1849, 1850 i 1853 r.¹⁵

Tekst źródłowy został opracowany zgodnie z obowiązującą instrukcją wydawniczą¹⁶. Modernizacji poddano pisownię i interpunkcję starając się zachować jedynie dawne brzmienie i charakterystyczne cechy dziewiętnastowiecznego języka polskiego.

*

Archiwum Państwowe w Kielcach, Rząd Gubernialny Radomski, sygn. 4322, s. 37–43.

[s.37] Inwentarz
parafii ewangelicko-augsburskiej kieleckiej
z dniem 19/31 grudnia 1853 roku spisany

Pozycja	Wyszczególnienie przedmiotu	Wysokość kapitału		Uwagi
		Rsr.	Kop.	
	Tytuł I. Kapitały			
1.	W Banku Polskim żadnych.	-	-	
2.	Z legatu niegdy Jakuba Lardelli ¹⁷ większej summy Rsr. 750 na postawienie organ, po tegoż śmierci w sporze będącego, w obliczonej reszcie dla Prokuratorii Jeneralnej po dzień 1 listopada 1850 [r.] i procent od tegoż po tenże dzień z legatu tegoż po 5% Rs. 80 Kop. 81 i dalszy do ukończenia rozprawy przez Prokuratorię Jeneralną Królestwa prowadzonej.	231	96	

15 Zob. H. Mazur, *Źródła do dziejów...*, s. 165, 166. Inwentarz z 1849 – został wydany przez H. Mazur, *Początki parafii...*, s. 152–155.

16 *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do XIX wieku*, oprac. K. Lepszy, Wrocław 1953.

17 Jan Jakub Lardelli – zm. 1837, kielecki cukiernik i kupiec, dobroczyńca kościoła parafialnego ewangelicko-augsburskiego w Kielcach; A. Oborny, *Znani kieleccy ewangelicy...*, s. 59–64.

	Tytuł II. Stałe opłaty coroczne		
3.	Z[e] skarbu Królestwa.	450	-
	Tytuł III. Nieruchomości	[Sztuk]	[Uwagi]
4.	Plac przy ulicy Konstantego obszerności arszynów □ 4186, werszków 14, przez Rząd na rzecz kościoła ustąpiony, z którego czynsz dotąd nieustanowiony. Który [plac] się składa i podzielony jest pod budowę kościoła i pastorostwa, podwórza tychże i ogrodu warzywnego dla pastora przeznaczonego, w którym drzewek owocowych. Na tym placu pod Nm 216 wybudowany kościół z kamienia, na wapno massiv murowany, cynkiem kryty, długi arszynów 29, werszków 4, szeroki arsz. [arszynów] 18 i wysoki arsz. 9. Z wieżą i krzyżem na wierzchu z żelaza kutego. Wewnątrz posadzka marmurowa w szachownicę. Sufit. Chór wsparty na czterech filarach okrągło murowanych, na którym organy. [s. 38] 16 okien po 38 szyb w ramach sosnowych, czerwono malowanych. Jedne drzwi frontowe, troje wchodowych, dwoje z boków, a jedno z przysionka. Wszystkie sosnowe, podwójne, szalowane, perłowo malowane, z kompletnem francuskim okuciem. Ołtarz murowany z dwoma gradusami. Dwoje drzwi do zakrystii, pojedynczych, sosnowych, perłowo malowanych, z francuskim okuciem. W zakrystii schody na ambonę o 12tu stopniach z poręczą. Wewnątrz kościoła 22 ławek perłowo malowanych, z drzwiczkami po obu stronach krytymi, klamkami zamykane. Nagrobków murowanych w ścianach kościoła wewnątrz wmurowanych trzy. Na chór wprowadzają schody^a o 12 stopniach z bocznymi galeryjkami^a. Z chóru drzwi na wieżę sosnowe, podwójne, szalowane, perłowo malowane, z okuciem o dwóch szufryglach. Wieża massiv murowana z kamienia na wapno, wysoka arsz. 18, blachą żelazną kryta, z krzyżem żelaznym lanym i banią blaszaną, z dwoma przeciwległymi oknami z ram sosnowych, czerwono	Sztuk 24	

a-a Słowa dopisane na marginesie.

	malowanemi po 38 szybach. W górnej części 3 okna po 6 szyb od wierzchu. Resztę zamykają żaluzje zielono malowane. Przed wieżą wschody z kamienia piaskowego, czerwonego, rżniętego, obudowane na trzy strony, o 8 stopniach. Dwa frontony z boków kościoła wschodni i zachodni na czterech kolumnach okrągło murowanych na podstawach stopniowych z kamienia (przy wschodnim brakuje tych), ku upiększeniu kościoła wystawione.		
5.	Probstwo. Dom piętrowy, massiv z kamienia na wapno murowany, gontem kryty, z jednym nad dach wyprowadzonym kominem. Wchodzące od ulicy Konstantego schody z kamienia ciosowego, czterech stopniowe, z bocznymi murkami ciosowym kamieniem nakrytymi. [s. 39] Drzwi od tych schodów podwójne, szalowane, malowane na czerwono, o 4ch zawiasach i hakach, z zamkiem polskim, z klamkami, dwoma szufryglami, nad nimi okienko o czterech szybach. PW sieni dwie komórki z tarcic, jedna prosta na skład drzewa, druga z tarcic heblowanych z nakryciem, w oboch troje drzwiczek z polskim okuciem i jedną klamką. Drzwi tylne od podwórza pojedyncze, szalowane, na 3ch zawiasach i tyluż hakach, z zamkiem polskim, dwoma klamkami. Nad nimi okienko 4ch szybowe. W sieni od wschodu po lewej ręce drzwi proste, czerwono malowane, o dwóch zawiasach, z zamkiem i 2ma klamkami, do piwnicy sklepionej, do której 12cie stopni schodów. W parterze po obu stronach 3 pokoje z 5ciu oknami dubeltowymi, perłowo umalowanymi, z francuskim, kompletnem^b okuciem w 80szyb okitowane. Drzwi troje pojedynczych, szalowanych, malowanych perłowo z francuskim okuciem. Pieców dwa kaflowych, z dwoma drzwiczkami i dziesięciu blachami żelaznymi lanymi. Jedne drzwi ordynaryjne na czerwono malowane, z okuciem i zamkiem do kuchni od tyłu po ręce prawej, z kominem kaflowym, piecem do pieczenia chleba i angielską kuchnią. Stąd drzwi do spiżarki, proste, z okuciem i zamkiem czerwono malowane, a w oboch		

b kompletne - wyraz nadpisano nad tekstem.

	dwa okna podwójne, z których jedno dubeltowe z okuciem francuskim i 24ma szybami. Wszędzie podłoga z tarcic sosnowych i sufit. W sieni po lewej ręce na piętro schody 18to stopniowe, z poręczą, hakami do muru przytwierdzoną. Na piętrze sionka, przedpokój i sześć^c pokoi, w których jest 7^d okien dubeltowych podwójnych perłowo malowanych, 224ma^e szybami na kit opatrzonych z francuskim kompletnym okuciem. Drzwi pojedynczych 4^f, drzwi podwójnych [s. 40] 3. Wszystkie szalowane, perłowo malowane, z francuskim okuciem kompletnym. Pieców trzy kaflowych. Jeden z kafli nieoszklonych z tyłu [?] drzwiczkami żelaznymi. Na całym piętrze podłogi z tarcic sosnowych i sufit. Z sionki drzwi proste, czerwono malowane, z polskim okuciem i zamkiem na górę na górę pod dach po 18tu stopniowych schodach.		
6.	Ogród owocowy od strony podwórza przedzielony murem, w którym drzwi proste, na zawiasach, z klamką, od pola opasany murem, od ulicy Konstantego sztachetami na podmurowaniu, od wschodu zawiera go kościół.		
7.	Podwórze po lewej stronie murem od ogrodu, po prawej murem od ulicy Rządowej zamknięte. W tym ostatnim murze znajduje się brama dwóchskrzydłowa, szalowana, na czterech zawiasach i tyłuż hakach, silnym rygłem i [nieczytelny wyraz] skobłem opatrzona. Wszystkie te opasujące mury są niepokryte.^g Tylne drzwi z probostwa wychodzi się na 1podwórze po trzech stopniowych ciosowych schodach^g.		
	Studnia okrągła budowana, od wierzchu z kamienia na mech [?] murowana, poniżej w skale wykuta przy murze od ogrodu, z cembrzyną nad powierzchnią ziemi, na niej dwie korby żelazne^h, kołowrót z wałem dwoma obręczami okuty.		

c sześć - nadpisano nad tekstem. Pierwotnie zapisano cztery i przekreślono, następnie nadpisano pięć i przekreślono.

d 7 – dopisana cyfra, przed nią skreślono liczbę 10.

e 224 – liczbę nadpisano nad tekstem, pod nią skreślono liczbę 60ma.

f 4 - cyfrę dopisano pod tekstem, nad nią skreślono cyfrę 5 oraz drugą nieczytelną cyfrę.

g-g Dopisano w rubryce uwagi.

h żelazne – nadpisane nad tekstem.

9.	Naprzeciw domu pastora ⁱ t budowlą massiv z kamienia na wapno murowana, gontem kryta, w dachu ⁱ znajduje się dymnik z drzwiczkami prostymi na zawiasach z wrzeciędz ⁱ dem. Cała budowlą ta bez podłogi, a z pokładem z tarcic sosnowych, ma okienek cztery bez ram i szyb. Troje drzwi prostych z okuciem prostem i dwoma tylko wrzeciędzami. Jedne wrota podwójne, proste, na zawiasach i hakach, z rygłem górnym [i] szufrygłem. [s. 41] Zawiera w sobie wozownię, stajnię, drwalnię i chlew.		
10.	Kloaki za bramą, przy murze od ulicy w podwórzu ⁱ wystawione o dwóch siedzeniach przełączonych murem szrodkowym [?], massiv z cegły murowane, gontem kryte, z dwoma drzwiami prostymi, malowanymi na czerwono, z okuciem prostem i zamknięciami.		

	Tytuł IV. Dokumenta własności, praw i przywilejów kościoła dotyczące	Sztuk	Uwagi
- ^k	Rozporządzenie Kom. Rząd. Przy. i Skarbu [Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu] z dn. 1/13 kwietnia 1837 [r.] No 21,190 plac rządowy na rzecz kościoła odstępujące.	1	
- ^l	Reskrypt b. Kom. Woj. Krak. [Komisji Województwa Krakowskiego] z dn. 3/21 sierpnia 1838 r. na zasadzie rozporządzenia KRSWDiOP [Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego] z dn. 21 lipca/1 sierpnia 1837 [r.] No 6631/25618 udzielający pomocniczy fundusz w kwocie zp. 26,259 gr. 12 na odbudowanie kościoła.	1	
- ^l	Wyciąg [z] testamentu przez niegdy Jakuba Lardelli w dniu 3/15 października 1837 r. spisane go zapisującego zp. 5000 z procentem 5% na rzecz kościoła tutejszego.	1	

i dachu – wyraz nadpisany nad tekstem, poniżej przekreślono wyraz który.

j w podwórzu – zapisano na marginesie.

k 11 – skreślono.

l 12 – skreślono.

ł 13 – skreślono.

	Tytuł V. Księgi i dzieła duchowne		
11. ^m	Księga śpiewów kościelnych	1	
12. ⁿ	Kodeks postępowania co do małżeństw	1	
13. ^o	Ksiąg urzędnika stanu cywilnego	1	
	a urodzin	1 ^p	
	b małżeństw	1 ^r	
	c zejść	1 ^s	
	d duplikaty odpowiednie swym unikatom	- ^t	W Sądzie Pokoju złożone
14. ^u	Volumen akt dawnych z czasu administracji ks. Bergemanna ⁵	1	
15. ^v	Akta korespondencyjne z czasu ks. Rötchera nieuporządkowane [nieczytelne słowo]	1	
16. ^w	Instrukcja rachunkowo-kasowa dla kościoła ewangelicko-augsburskiego w egzemplarzach	2	

	Tytuł VI. Rozmaite inne sprzęty, utensylia, effekta i ruchomości [s. 42]	Sztuk	Uwagi
17.	Kielich srebrny wewnątrz połączany	1	
18.	Patyna srebrna połączana	1	
19.	Imbryk do wina srebrny	1	
20.	Lichtarzy mniejszych żelaznych czarno szmel- cowanych	2	
21.	Krucyfiks drewniany politurowany na czarno	1	
22.	Krucyfiks żelazny czarno szmelcowany	1	

m 11 – nadpisano nad tekstem, poniżej skreślono 14.

n 12 – nadpisano nad tekstem, poniżej skreślono 15.

o 13 – dopisano pod tekstem, powyżej skreślono 16.

p 1 – dopisano przed skreśloną cyfrą 3.

r 1 – dopisano przed skreśloną cyfrą 3.

s 1 – dopisano przed skreśloną cyfrą 3.

t skreślono cyfrę 3.

u 14 nadpisano nad tekstem, poniżej skreślono 17.

5 Dawid Bergemann – pastor parafii ewangelicko-augsburskiej w Kielcach w 1838 r.

v 15 nadpisano nad tekstem, poniżej skreślono 18.

6 Karol Rötcher – pastor parafii ewangelicko-augsburskiej w Kielcach w latach 1838-1849.

w 16 nadpisano nad tekstem, poniżej skreślono 19.

23.	Podstawek pod żelaznym krzyżem z dwoma lichtarzami	3	
24.	Obraz ołtarzowy w zakrystii na płótnie malowany wyobrażający Ducha Św.	1	
25.	Drążek do zapalania świec	1	
26.	Pokrycie sukienne amarantowe na ołtarz zużyte znacznie	1	
27.	Pokryć czarnych sukiennych na ołtarz, stopnie i ambonę	3	
28.	Tablic drewnianych, białych, malowanych, do wpisywania pieśni	1	
29.	Chrzcielnica drewniana, politurowana, z banią cynkową, niebieska	1	
30.	Pokrycie sukienne, amarantowe na ambonę znacznie zużyte	1	
31.	Szczotka do zmiatania	1	
32.	Wschodki ruchome z drzewa z hakami i prętem	1	
33.	Szczypce stołowe	1	
34.	Dzwon żelazny, pęknięty, nieużywany	1	
35.	Ławek ruchomych, drewnianych, białych	9	
36.	Pieczęć kościelna, mosiężna z rączką	1	
37.	Pieczęci Urzędnika Stanu Cywilnego	2	
38.	Pokrycie na kielich w atłasie białym haftowane	1	
39.	Puszka srebrna, wyślaczana zewnątrz z pokrywą do komunii Śtej	1	
40.	Obraz ołtarzowy, na płótnie malowany w ramach złożonych, wyobrażający Wieczerzę Pańską	1	
<i>[s. 43]</i>			
41.	Stół ordynaryjny do zakrystii	1	
42.	Nagrobków blaszanych na ścianach wewnątrz kościoła	2	
43.	Lichtarzy drewnianych, czarno lakierowanych do katafalku	6	
44.	Graca mularska	1	

45.	Pokrycie na ołtarz, stopnie i ambonę z sukna granatowego z [nieczytelne słowo] i białymi galonami	1	
46.	Pokrycie niebieskie z galonami białymi [nieczytelne słowo] i rozetą na ołtarzowy obraz	1	

Za zgodność przedmiotów z wyżej wymienionych świadczy w Kielcach Kollegium Kościoła ewangelicko-augsburskiego w Kielcach.

Pastor
A. Lembke¹⁸

Kasjer

Członkowie
Schmidt
[nieczytelne]

18 Edward Lembke – pastor parafii ewangelicko-augsburskiej w Kielcach w latach 1853–1877.

Hubert Mazur (The State Archive in Kielce) Inventory of Evangelical-Augsburg Parish in Kielce from the year 1853

The first Protestants arrived in Kielce in the middle of the 18th century. They were mostly specialists working at Białogon Steelworks, professors of the Kielce Mining Academy, clerks and craftsmen. Developing German colonization of agricultural and industrial character meant that the number of Protestants in Kielce increased. In the 1830s, the Protestants in Kielce made the first attempts at establishing an Evangelical-Augsburg parish, which led to the construction of a church designed by engineer Karol Meyzer.

The subject of the article is the inventory of the Evangelical-Augsburg Parish in Kielce created in 1853. Sources of this type present great value while researching the history of churches. Inventories play significant role in analysing the history of material culture and history of art at the same time shedding light on the economic condition of the parish.